

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 7.10.2020
COM(2020) 620 final

ANNEX 2

BILAGA

till

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

**En jämlikhetsunion:
EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet**

{SWD(2020) 530 final}

INDIKATORUPPSÄTTNING

Det huvudsakliga syftet med denna indikatoruppsättning är att övervaka framstegen mot de mål och delmål som fastställs i EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet. För att göra framsteg måste medlemsstaterna genomföra ett antal åtgärder inom prioriterade områden som vart och ett syftar till att uppnå ett särskilt övergripande eller sektorsspecifikt mål.

Den indikatoruppsättning som ska användas för att mäta framstegen har tagits fram av arbetsgruppen för indikatorer och rapportering avseende romers jämlikhet, inkludering och delaktighet under samordning av EU:s myndighet för grundläggande rättigheter (FRA). Arbetsgruppens medlemmar är de nationella kontaktpunkterna för romsk inkludering i 20 medlemsstater samt representanter från statistikmyndigheter och Europeiska kommissionen. Indikatoruppsättningen är även anpassad till indikatorer och delmål som tagits fram i samband med relevanta EU-initiativ för perioden fram till 2030 samt till FN:s hållbarhetsmål. Rapporten kan i sin helhet laddas ned från <https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>

Indikatoruppsättningen bygger på den ”struktur–process–resultat”-modell (S-P-O, *Structure, Process, Outcome*) som tagits fram av FN:s människorättskommissarie för att bedöma uppfyllandet av människorättskrav. Med hjälp av denna modell är det möjligt att bedöma

- a) befintliga rättsliga och politiska strukturer (strukturella indikatorer),
- b) särskilda insatser för att genomföra dem (processindikatorer),
- c) de resultat som upplevs av rättighetshavarna (resultatindikatorer).

Strukturella indikatorer: EU:s och medlemsstaternas rättsliga strukturer och strategier som inrättas för att följa EU:s stadga för de grundläggande rättigheterna (för romer, en strategisk ram på EU-nivå för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet).

Processindikatorer: Konkreta insatser (t.ex. program, projekt, åtgärder) som görs för att uppnå mål och delmål i nationella strategiska ramar för romer genom tillämpning av ovannämnda rättsliga och politiska bestämmelser.

Outcome- eller resultatindikatorer: Situationen ute på fältet och varje förändring som uppnås när det gäller hur personer med särskilda kännetecken, i romers fall t.ex. deras etniska ursprung, kan åtnjuta sina grundläggande rättigheter. Det handlar mestadels om standardindikatorer som sammanställs med hjälp av data som kan indelas i kategorier som etniskt ursprung, kön och ålder. I medlemsstater där sådana data saknas kan tillgängliga socioekonomiska data användas i stället. Indikatorerna bör överensstämma med indikatorerna för fattigdom och social utestängning i Europa 2020-programmet eller i program för tiden efter 2020, samt med sektorsspecifika politikområden inriktade på målen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter, t.ex. utbildning, hälsa och sysselsättning.

MÅL, HUVUDINDIKATORER, DELMÅL OCH ÅTGÄRDER

Övervakningsstrukturen är specifikt utformad för att följa framstegen mot de politiska målen. Outputindikatorerna (överordnade och sekundära) speglar målen, medan delmålen kan vara de mål som medlemsstaterna vill uppnå senast 2030 inom varje enskilt område som är relevant för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet. Den bygger på kommissionens riktlinjer för bättre lagstiftning¹, EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet och förslaget till rådets rekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet.

Merparten av outputindikatorerna är enkätbaserade och bör kompletteras med administrativa uppgifter om t.ex. infrastruktur, boendesegregation etc.

Huvudindikatorer: Enkätbaserade outputindikatorer som är obligatoriska för alla medlemsstater där sådana data är tillgängliga eller kan samlas in i framtiden. Länder som saknar kvantitativa data (indelade

¹ Europeiska kommissionen (2017). [Better Regulation Guidelines](#). Arbetsdokument från kommissionens avdelningar Bryssel den 7 juli 2017, SWD(2017) 350.

efter etnicitet, eller närmevärden) bör överväga att samla in kvalitativa data och formulera delmål för processindikatorer (se nedan).

Sekundära outputindikatorer: Kontextuella indikatorer som kompletterar huvudindikatorerna. Medlemsstaterna kan välja om de vill fylla i dem eller inte.

Skyldigheten att fylla i indikatorer skiljer sig från skyldigheten att samla in data för indikatorer. Till exempel kan segregering när det gäller utbildning, tillgång till rinnande vatten eller födelseattester vara mer relevanta i vissa länder än i andra. Vissa sekundära indikatorer kan dessutom bli huvudindikatorer om de är särskilt relevanta i ett land, så som sjukförsäkringsskydd.

Processindikatorer: En kombination av rättsliga och ekonomiska fakta, typer av åtgärder, genomförandeaktörers kapacitet, samt deltagande av romer och civilsamhällesorganisationer. Medlemsstaterna kan själva välja indikatorer och politiska insatsområden inom sina strategiska ramar.

Tabell 1: Översikt över EU:s övergripande mål och huvudindikatorer för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet

	Övergripande mål		EU:s huvudindikatorer	Relevant hållbarhet små
1	Bekämpa och förhindra antiziganism och diskriminering ²	1	Andel personer som under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats på grund av de är romer inom något av de områden som ingår i enkäten	FN:s hållbarhets mål 10.3.1 FN:s hållbarhets mål 16.b.1
		2	Andel av majoritetsbefolkningen som inte känner sig bekväma med att ha romer som grannar	
2	Minska fattigdom och social utestängning	3	Fattigdomsrisk (under 60 % av ekvivalerad medianinkomst efter sociala transfereringar)	FN:s hållbarhets mål 1.2.1
		3.1	Fattigdomsrisk bland barn <18 år	FN:s hållbarhets mål 1.2.2
		4	Andel personer som lever i allvarlig materiell fattigdom (som inte har råd med 4 av 9 utgiftsposter, bl.a. mat, bjuda hem vänner etc.)*	FN:s hållbarhets mål 1
		4.1	Barn <18 år som lever i allvarlig materiell fattigdom*	FN:s hållbarhets mål 1
3	Främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende	4	Andel personer som under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats på grund av att de är romer (inom samtliga områden) och som gjorde en anmälan vid det senaste tillfället	
		5	Indikatorer för aktivt medborgarskap och delaktighet SKA VIDAREUTVECKLAS	
	Sektorsspecifika mål		EU:s huvudindikatorer	Relevant hållbarhet små
4	Öka reell lika tillgång till inkluderande allmän utbildning av god	6	Andel barn mellan 3 år och åldern för obligatorisk skolstart som är inskrivna i förskola eller barnomsorg	FN:s hållbarhets mål 4.2.2

² Operativa mål under detta övergripande mål är bland annat att bekämpa diskriminering, trakasserier, hatbrott och hatpropaganda som riktas mot romer. Främja (kunskaper om) romers historia och kultur, erkännande av romer samt försoning.

	kvalitet	7	Andel personer i åldern 20–24 år med avslutad utbildning på minst gymnasienivå	FN:s hållbarhets mål 4.3
		8	Andel barn i åldern 6–15 år som går i skolor där ”alla eller de flesta av deras skolkamrater är romer” enligt respondenterna (bara vissa länder)	
5	Öka reell lika tillgång till avlönad hållbar sysselsättning av god kvalitet	9	Andel personer i åldern 20–64 år som själva uppger att deras huvudsakliga verksamhet är ”avlönat arbete” (hel- och deltidsarbete, tillfälliga jobb, egenföretagande eller visstidsarbete de senaste fyra veckorna)	FN:s hållbarhets mål 8.5
		10	Andel unga personer i åldern 15–29 år*** vars huvudsakliga verksamhet för närvarande är att de ”varken arbetar eller studerar” (UVAS)	FN:s hållbarhets mål 8.6.1
		11	Sysselsättningsgap mellan kvinnor och män: skillnad mellan andelen kvinnor respektive män i åldern 20–64 år som har avlönat arbete	FN:s hållbarhets mål 8.5
6	Förbättra romers hälsa och deras reella lika tillgång till hälso- och sjukvård samt sociala tjänster av god kvalitet	12	Skillnad i förväntad livslängd vid födseln (majoritetsbefolkning jämfört med romer)	
		13	Andel personer med begränsad tillgång till hälso- och sjukvård samt sociala tjänster SKA VIDAREUTVECKLAS	
7	Öka romers reella lika tillgång till adekvat och desegregerat boende och grundläggande tjänster ³	14	Andel personer som bor i bostäder med allvarliga brister (lägenheter som är för mörka, har läckande tak/fuktiga väggar eller golv, som saknar bad/dusch eller toalett inomhus)	FN:s hållbarhets mål 11.1
		15	Andel personer som lever i hushåll där antalet rum uppfyller Eurostats definition av trångboddhet	
		16	Andel personer som lever i hushåll utan rinnande vatten inomhus (bara vissa länder)	FN:s hållbarhets mål 6.1.1

FRA:s data för indikatorerna kan delas in efter **kön, ålder, urbaniseringsgrad (DEGURBA)**

* Ska ersättas med social och materiell fattigdom (Eurostat [ilc_mdsd07]) och respektive indikator för barn om de i framtiden används i rapporteringen om FN:s hållbarhetsmål för majoritetsbefolkningen.

** Aktuella data baserade på FRA:s enkäter omfattar bara åldersgruppen 16–29 år

INDIKATORER I FORM AV NÄRMEVÄRDEN

I länder där det inte är möjligt att samla in data efter etnicitet kan närmevärden baserade på exempelvis socioekonomiska data användas. Datainsamling kan ske i bosättningar och regionala enheter som identifieras som segregerade eller har en stor andel sårbara invånare. Det underliggande antagandet bör vara att en betydande del av befolkningen på dessa platser utgör romer eller uppfattas som romer och därför är sårbara för social utestängning och diskriminering. Observera att sådana närmevärden kan begränsa insamlingen av data till de mest marginaliserade grupperna och utelämnar grupper som inte lever i ekonomisk fattigdom, men som i sin vardag eller när de avslöjar sin identitet ändå drabbas av antiziganism. I sådana fall är det viktigt att komplettera närmevärdena med kvalitativa och administrativa data från forskning och samråd med civilsamhällesorganisationer, nationella människorättsinstitutioner och lokala myndigheter. Om kvantitativa data saknas uppmuntras länderna ändå samla in kvalitativa data om processindikatorer.

Data för kvalitativa processindikatorer kan komma från flera olika källor. Sedan 2016 har medlemsstaterna rapporterat till kommissionen om processindikatorer som är relevanta för de viktiga

³ T.ex. rinnande vatten, tillfredsställande sanitet, insamling och hantering av avfall, el, gas, tillgång till transporter, finansiella tjänster och digital kommunikation (i linje med princip 20 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter). Ett operativt mål under detta sektorsspecifika mål är att främja miljö rättvisa och bekämpa miljöfattigdom.

politikområden som omfattas av rådets rekommendation från 2013 med hjälp av en harmoniserad rapporteringsmall online. Även när data är jämförbara mellan länderna utgör de dock bara en liten del av den information som är relevant och nödvändig för en bra övervakning på processnivå. Den andra delen av processrelevanta data, dvs. data som tar hänsyn till de specifika utmaningarna när det gäller romers inkludering och åtgärder för att hantera dessa utmaningar i enskilda medlemsstater, är lika viktig för ett bra nationellt övervakningssystem och därmed avgörande för en framgångsrik nationell strategisk ram för romer. Det rekommenderas dessutom att det romska civilsamhället deltar i övervakningsprocessen och i utvecklingen av nationella datainsamlings- och övervakningssystem. Riktlinjer för att förbättra insamlingen och användningen av jämlikhetsdata har tagits fram av den undergrupp för jämlikhetsdata som lyder under högnivågruppen för icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald⁴.

År 2016 började medlemsstaterna rapportera till kommissionen om processindikatorer i enlighet med rådets rekommendation från 2013 om verkningfulla åtgärder för integrering av romer. Detta arbete ska fortsätta i FRA:s arbetsgrupp för indikatorer och rapportering.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Mål 1: Bekämpa och förhindra antiziganism och diskriminering

Huvudindikatorer:	Majoritetsbefolkning
1) Andel personer som under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats på grund av de är romer inom något av de områden som ingår i enkäten	Eventuellt FRS ⁵ FN:s hållbarhetsmål 10.3.1 och 16.b.1
2) Andel av majoritetsbefolkningen som inte känner sig bekväma med att ha romer som grannar	FRS

Mål 1-a: Bekämpa diskriminering, trakasserier, hatbrott och hatpropaganda som riktar sig mot romer

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer i åldern 16 år och äldre som minst fem gånger under de 12 månaderna före enkäten utsatts för hatmotiverade trakasserier på grund av att de är romer	Ej tillämpligt/eventuellt FRS FN:s hållbarhetsmål 10.3.1 FN:s hållbarhetsmål 16.b.1
Andel personer i åldern 16 år och äldre (av alla respondenter) som under de senaste 12 månaderna utsatts för fysiskt överfall på grund av att de är romer	Ej tillämpligt/eventuellt FRS FN:s hållbarhetsmål 16.1.3

Processindikatorer för mål 1-a: Bekämpa diskriminering, trakasserier, hatbrott och hatpropaganda som riktar sig mot romer
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
- Åtgärder för att bekämpa antiziganism ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romers jämlikhet, inkludering och delaktighet eller relaterade styrdokument. - Den berörda medlemsstatens handlingsplan för genomförande av nationella strategiska ramar för romer innehåller särskilda åtgärder för att bekämpa antiziganism och diskriminering. - Jämlikhetsorgan övervakar regelbundet att genomförandet av nationella strategiska ramar för romer uppfyller kraven i direktivet om jämlikhet oavsett ras och i rådets rambeslut om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet samt registrerar fall av diskriminering av romer.

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf

⁵ FRA:s enkät om grundläggande rättigheter.

• Antidiskrimineringsrapporter och enkäter sammanställs och offentliggörs regelbundet. • Antiziganism erkänns i medlemsstaternas regelverk, politik, styrdokument och genomförandeåtgärder. • Antiziganism utgör en särskild kategori vid registrering av hatbrott. • Medel anslås för särskilda åtgärder för att bekämpa antiziganism och diskriminering. • Kommuner med en betydande romsk befolkning har en eller flera särskilda tjänstemän som ansvarar för romska frågor.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns ett offentligt system där man kan följa rättsfall och anmälningar till nationella jämlikhetsorgan av fall av antiziganism. • Det finns ett fungerande offentligt system där man kan följa fall och incidenter som rör diskriminering, hatpropaganda och hatbrott som riktas mot romer, samt anmäla sådana fall och incidenter till nationella jämlikhetsorgan eller ombudsmän, åklagare eller polis. • Det finns ett system för att utbilda poliser i icke-diskriminering och upptäckt av brott som begås med diskriminerande motiv som omfattar särskilda utbildningsmoduler om diskriminering av romer. • Medlemsstaterna anslår sändningstid för romer i offentliga medieföretag. • Medlemsstaterna genomför kunskapshöjande kampanjer. • Det finns lätt tillgängliga verktyg för att anmäla hatpropaganda och hatbrott. • Initiativ/utbildning med deltagande av it-företag (Google, Facebook, Twitter etc.) anordnas för att förbättra identifieringen av antiziganistiskt innehåll på sociala medier. • Initiativ/utbildning för att upptäcka och motverka antiziganism och hatpropaganda anordnas för medieoperatörer.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Romska civilsamhällesorganisationer deltar aktivt i utvecklingen av särskilda åtgärder för att motverka antiziganism och diskriminering. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna mot antiziganism och diskriminering genomförs. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av genomförda åtgärder.

Mål 1-b: Främja kunskaper om romers historia och kultur, erkännande av romer samt försoning

Outputindikatorer: Sekundära (valfria): Inga indikatorer har ännu tagits fram på detta område. Indikatorer kan till exempel tas fram avseende följande:
• Majoritetsbefolkningens kunskaper om att romer är en erkänd nationell minoritet. • Majoritetsbefolkningens kunskaper om romernas historia, litteratur, konst, kultur, musik och politik. • Majoritetsbefolkningens deltagande i romska kulturfestivaler och andra offentliga arrangemang. • Majoritetsbefolkningens kunskaper om att romani är ett erkänt icke-territoriellt språk enligt Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk. • Majoritetsbefolkningens kunskaper om Förintelsen av romer.

Processindikatorer för mål 1-b: Främja kunskaper om romers historia och kultur, erkännande av romer samt försoning
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Åtgärder med indikatorer och delmål för att främja kunskaper om romers historia och kultur ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer eller relaterade styrdokument. • Förintelsen av romer erkänns och minnesdagar ingår i den officiella kalendern över allmänna helgdagar.

• Det finns monument eller minnesmärken som uppmärksammar Förintelsen av romer. • Romska personers bidrag till medlemsstatens historia erkänns och ingår i den officiella kalendern över allmänna helgdagar. • Romernas historia, kultur och konst ingår i den formella läroplanen för skolor, universitet och akademiska kurser. • Romska kulturinitiativ är inkluderade i landets relevanta allmänna evenemangskalendrar. • Expertkommissioner om antiziganism (sannings-, erkännande- och försoningskommissioner) finns och arbetar för att skapa en djupare förståelse för hinder och exkluderingsmekanismer i medlemsstaten. • Det finns nödvändiga strukturer för att genomföra Europarådets stadga för landsdels- eller minoritetsspråk. • Frågor som rör romsk konst, kultur och historia diskuteras regelbundet i särskilda statliga rådgivande organ i syfte att påverka politiken. • Det finns en årlig statsbudget för att stödja romska kulturorganisationer som främjar romsk kultur. • Det finns en årlig statsbudget för lokala romska medier (tryckmedier, internet, teve, radio). • Det finns en budget på stadsnivå eller lokal nivå för lokala romska medier och för att främja romsk konst och kultur. • Ministerier och statliga myndigheter som arbetar med ungdomsfrågor har särskilda avdelningar som arbetar med romska ungdomars inkludering och med kapacitetsuppbyggnad hos romska ungdomsorganisationer.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Skolor undervisar om romernas historia och kultur. • Skolor erbjuder kostnadsfri undervisning i romani. • Lärare och skolpersonal utbildas i inkluderande undervisning och mångfald. • Lärare och skolpersonal utbildas i romsk kultur och historia, inbegripet om Förintelsen av romer. • Offentliga tjänstemän, lärare, poliser etc. erbjuds utbildning i romsk konst, kultur och historia. • Sändningstid i offentliga medier avsätts för romsk konst och kultur. • Sändningstid i offentliga medier avsätts för nyheter på romani. • Möjligheter till scenframträdanden i samband med festivaler för romsk kultur som stöds med offentliga medel. • Andelen positiva narrativ om romer i allmänna medier och press har ökat i förhållande till negativa narrativ.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Samråd äger rum med civilsamhällesorganisationer gällande behovet av offentligt stöd till romsk konst och kultur. • Statliga rådgivande organ som ger feedback på statliga budgetanslag till stöd för nationella strategiska ramar för romer kan lägga fram förslag om projekt som rör romsk konst och kultur. • Särskilda åtgärder för att främja romsk konst, kultur och romska minneshögtider utformas i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer och romska förintelseöverlevande och/eller deras efterlevande. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i beslutsprocessen för att ta fram särskilda åtgärder som främjar och anslår medel för romsk konst och kultur. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av åtgärder som genomförs under detta operativa mål.

Mål 2: Minska fattigdom och social utestängning

Huvudindikatorer:	Majoritetsbefolkning :
3) Fattighetsrisk (under 60 procent av ekvivalerad medianinkomst efter sociala transfereringar)	Eurostat [ilc_li02] FN:s hållbarhetsmål 1.2.1

3.1) Fattigdomsrisk bland barn <18 år	Eurostat [ilc_li02] FN:s hållbarhetsmål 1.2.2
4) Andel personer som lever i allvarlig materiell fattigdom⁶ (som inte har råd med 4 av 9 utgiftsposter, bl.a. mat, bjudas hem vänner etc.)	Eurostat [ilc_mddd11] FN:s hållbarhetsmål 1
4.1) Barn <18 år som lever i allvarlig materiell fattigdom	Eurostat [ilc_mddd11] FN:s hållbarhetsmål 1

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer som lever i hushåll som inte har råd med en måltid med kött, kyckling, fisk (eller likvärdigt vegetariskt alternativ) varannan dag	Eurostat [ilc_mdcs03]
Andel personer som lever i hushåll där minst en person har gått till sängs hungrig den senaste månaden därför att det inte fanns tillräckligt med pengar för att köpa mat	Ej tillämpligt/FRS
Andel barn i åldern 0–17 år som lever i hushåll där minst en person har gått till sängs hungrig den senaste månaden därför att det inte fanns tillräckligt med pengar för att köpa mat	Ej tillämpligt/FRS
Andel personer som lever i hushåll som har (stora) svårigheter att få det att gå ihop ekonomiskt	Eurostat [ilc_mdcs09]
Andel personer som saknar bankkonto	Ej tillämpligt/FRS

Processindikatorer för övergripande mål 2: Minska fattigdom och social utestängning
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Åtgärder med indikatorer och delmål för att minska fattigdom och social utestängning bland romer, i synnerhet barnfattigdom, ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer eller relaterade styrdokument. • Riktlinjer för socialt skydd och bistånd innehåller antidiskrimineringsbestämmelser för att säkerställa lika tillgång för romer. • Det finns en mekanism som garanterar möjlighet att öppna ett bankkonto. • Bankgarantier ställs för mikrolån till låginkomsthushåll.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns ett livsmedels- och näringsprogram för skolbarn. • Riktad utbildning i bekämpning av diskriminering och antiziganism anordnas för personal inom socialtjänsten. • Särskilda nationella åtgärder genomförs för att ta hänsyn till fattigdom i flera generationer och behovet av att stödja romska barn och deras familjer vad gäller utbildning, boende, hälsa och fattigdomsminskning. • Utbildning i finanskunskap och stöd till finansiell inkludering erbjuds.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Det finns åtgärder för att säkerställa att romer är delaktiga i utformningen av insatser när det gäller social inkludering/fattigdomsminskning. • Särskilda åtgärder för fattigdomsminskning och social inkludering (i synnerhet åtgärder inriktade på romer som löper hög risk för marginalisering) utformas i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer.

⁶ Ska ersättas med social och materiell fattigdom (Eurostat [ilc_mdcs07]) och respektive indikator för barn om de i framtiden används i rapporteringen om FN:s hållbarhetsmål för majoritetsbefolkningen.

- Insatser för fattigdomsminskning och social inkludering (i synnerhet åtgärder inriktade på romer som löper hög risk för marginalisering) genomförs med deltagande av romska organisationer på lokal nivå.
- Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att minska fattigdom och social utestängning (i synnerhet åtgärder inriktade på romer som löper hög risk för marginalisering) genomförs.
- Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av de åtgärder som genomförs för att minska fattigdom och social utestängning (i synnerhet åtgärder inriktade på romer som löper hög risk för marginalisering).
- Offentliga institutioner och förvaltningar (på central och lokal nivå) väger in synpunkter från det romska civilsamhället, näringslivet, den akademiska världen och forskarsamfundet i sina beslutsprocesser när det gäller social inkludering/fattigdomsminskning.

Mål 3: Främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende för offentliga institutioner

Huvudindikator:	Majoritetsbefolkning
5) Andel personer som under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats på grund av att de är romer (inom samtliga områden) och som gjorde en anmälan vid det senaste tillfället	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
6) Indikator för aktivt medborgarskap och delaktighet SKA VIDAREUTVECKLAS	Eventuellt FRS

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som INTE anmälde att det senaste fallet av trakasserier berodde på att de är romer (av alla personer som utsattes för trakasserier)	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som INTE anmälde att det senaste fysiska överfallet mot dem berodde på att de är romer	Ej tillämpligt/eventuellt FRS FN:s hållbarhetsmål 16.3.1
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som känner till minst ett jämlikhetsorgan, en nationell människorättsorganisation eller ombudsmannamyndighet	Eventuellt FRS
Andel personer i åldern 16 och uppåt som i regel känner förtroende för polisen	Eurostat [Ilc_pw03]
Andel personer i åldern 16 och uppåt som i regel känner förtroende för rättsväsendet	Eurostat [Ilc_pw03]
Fler indikatorer för delaktighet som ska tas fram: Andel personer anställda inom offentlig förvaltning (NACE-kategori O ⁷) Andel personer med chefsyrken eller yrken med krav på fördjupad högskolekompetens (ISCO ⁸ 8+9) Andel personer som röstade i (det senaste) nationella valet	Eurostat [lfsa_eisn2]

Processindikatorer för övergripande mål 3: Främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
- Åtgärder med indikatorer och delmål för att främja delaktighet genom stärkt egenmakt, samarbete och förtroende ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer eller relaterade styrdokument. - Lokala och gruppbaseade icke-statliga organisationer deltar i civilsamhällets samordnade insyn i strategins genomförande på EU-nivå. - Företrädare för romska civilsamhällesorganisationer inbjuds regelbundet att delta som fullvärdiga medlemmar i nationella övervakningskommittéer för EU-fonderna. - I kommuner med en stor andel romska invånare är rollen som romsk medlare en officiell tjänst

⁷ NACE är en akronym som används för de olika statistiska klassificeringarna av ekonomisk verksamhet som utvecklats sedan 1970 i [Europeiska unionen \(EU\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE).

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE> bakgrund

⁸ International Standard Classification of Occupations (ISCO). <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>

inom den lokala förvaltningen. • Kommuner med en stor andel romska invånare har en eller flera särskilda tjänstemän som ansvarar för romska frågor. • Allmänna politiska partier lovar att ha romska kandidater på sina vallistor för valbara platser i parlamentsval och val till regionala/kommunala representativa församlingar. • I städer och kommuner med en stor andel romska invånare är romska rådgivande organ eller romska policysamordnare en del av den institutionella strukturen för genomförande av politiken för romsk inkludering. • Det finns ett särskilt organ som har i uppdrag att stärka förtroendet bland romer och deras egenmakt vars verksamhet är effektiv. • De nationella människorättsinstitutionerna, ombudsmannamyndigheten och jämlikhetsorganet samråder regelbundet med civilsamhället om romernas situation och/eller involverar det romska civilsamhället i regelbundna samråd. • Mekanism för rättshjälp i mål som rör antiziganism har de ekonomiska resurser som krävs för en effektiv verksamhet. • Det finns mekanismer för att säkra och uppmuntra romska/pro-romska civilsamhällesorganisationers deltagande i samordnad övervakning av genomförandet nationella strategiska ramar för romer och i övervakning och anmälan av hatpropaganda på internet. • Det finns en budget för att stödja civilsamhället när det gäller projekt som syftar till att stärka romers egenmakt, etablera samarbete och stärka förtroendet för offentliga institutioner. • Det finns en budget för kunskapshöjande kampanjer som syftar till att krossa romska stereotyper.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Anmällda fall i procent som går vidare till domstol. • Utbildning av ansvariga i antiziganism och antidiskriminering.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Mekanismer för att uppmuntra romers deltagande i utformning, genomförande och övervakning av politik på nationell nivå ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer. • Det finns mekanismer som uppmuntrar romers deltagande i utformning, genomförande och övervakning av all politik som påverkar deras situation på lokal nivå. • Romer deltar i medieråd. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av åtgärder som genomförs under detta operativa mål. • Det finns romer i ledande eller beslutsfattande positioner inom de organisationer som genomför verksamhet för romers inkludering. • Det finns romska anställda på den nationella kontaktpunkten för romsk inkludering och på andra institutioner som arbetar med romsk inkludering. • Lokala planer har upprättats (som överensstämmer med nationella strategiska ramar för romer) och håller på att genomföras av lokala myndigheter i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer, i synnerhet de som arbetar på lokal nivå.

SEKTORSSPECIFIKA MÅL

Mål 4: Öka reell lika tillgång till inkluderande allmän utbildning av god kvalitet

Huvudindikator:	Majoritetsbefolkning
7) Andel barn mellan 3 år och åldern för obligatorisk skolstart som är inskrivna i förskola eller barnomsorg	Eurostat [sdg_04_30] FN:s hållbarhetsmål 4.2.2
8) Andel personer i åldern 20–24 år med avslutad utbildning på minst gymnasienivå	Eurostat [edat_lfs_9903] FN:s hållbarhetsmål 4.3
9) Andel barn i åldern 6–15 år som går i skolor där ”alla eller de flesta	Ej tillämpligt.

av deras skolkamrater är romer” enligt respondenterna (bara vissa länder)	
---	--

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel barn i skolpliktig ålder (5–18 år) som är inskrivna i utbildning, medlemmar i hushållet (beroende på land)	Ej tillämpligt
Andel personer i åldern 16 år och uppåt (föräldrar/förmyndare eller elever) som under de senaste 12 månaderna i sina kontakter med skolmyndigheter anser sig ha blivit diskriminerade på grund av att de är romer	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Unga med högst grundskoleutbildning i åldern 18–24 år	Eurostat [edat_lfse_14]
Andel personer i åldern 30–34 år med avslutad högskoleutbildning	Eurostat [t2020_41]
Förekomst av hatmotiverad mobbning/trakasserier av barn (på grund av att de är romer) i skolan de senaste 12 månaderna, av alla respondenter som är föräldrar/vårdnadshavare till barn i skolåldern	Ej tillämpligt/FRS
Ska vidareutvecklas: • Andel barn i skolåldern som lever i hushåll utan någon dator • Andel barn i skolåldern som lever i hushåll utan tillgång till internet • Andel unga romer i åldern 16–24 år som lever i hushåll utan någon dator • Andel unga romer i åldern 16–24 år som lever i hushåll utan tillgång till internet	

Processindikatorer för mål 4: Öka romers faktiska deltagande i inkluderande allmän utbildning av god kvalitet
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Övervakning av att den allmänna utbildningspolitiken är inkluderande ingår den nationella strategiska ramen för romer. • Det finns ett nationellt/regionalt program för att minska segregering. • En nationell plan håller på att genomföras för att förhindra och få bort feldiagnoser som leder till att romska elever felaktigt placeras i särskolor. • Det finns program för positiv särbehandling för att anställa romska lärare inom det allmänna utbildningssystemet. • Rollerna som romsk skolmedlare och lärarassistent är integrerade i utbildningssystemet. • Det finns uttryckliga garantier och kriterier i nationella strategiska ramar för romer för att säkerställa att den allmänna utbildningspolitiken är inkluderande. • Det finns ett system för att garantera unga romer en plats i gymnasie- eller yrkesutbildning och stödja deras skolnärvaro, med särskild inriktning på flickor. • Det finns ett system för att stödja romer som vill gå vidare till högre utbildning genom stipendier, mentorskap och rådgivning, med särskild inriktning på flickor.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns åtgärder för att säkerställa att romer verkligen har tillgång till inkluderande allmän utbildning av god kvalitet och ett långsiktigt mål om att uppnå samma faktiska tillgång som majoritetsbefolkningen.

• Det finns garantier för att säkerställa romska barns reella lika tillgång till förskoleverksamhet och barnomsorg. • Lärare och andra anställda inom utbildningsväsendet får riktad utbildning om hur man förhindrar diskriminering och antiziganism. • Lärare får utbildning om och i inkluderande undervisningsmetoder. • Romska elever får individuellt pedagogiskt stöd från kvalificerad personal inom det allmänna utbildningssystemet. • Det finns läroplaner och undervisningsmaterial om romers kultur, historia och språk. • Det finns åtgärder för att främja romska barns tillgång till icke schemalagda aktiviteter, kultur- och fritidsaktiviteter i en multikulturell miljö. • Romer har tillgång till stödprogram (t.ex. individuellt stöd, stipendier eller mentorskap, däribland digital kompetens). • Det finns en budget för bekämpning av rasism riktad mot romer i skolorna. • Det finns stipendier för att stödja romer som är inskrivna vid universitet. • Studier i romologi eller om romer erbjuds på universitetsnivå. • Skolor erbjuder kostnadsfri undervisning i romani. • Det finns riktade åtgärder för att stödja informell utbildning och certifiera praktiskt förvärvade kvalifikationer.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Det finns åtgärder för att säkerställa att romer är delaktiga i utformningen av insatser på utbildningsområdet. • Skolinspektioner deltar i övervakningen av resultaten av åtgärder som genomförs under detta mål. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att främja lika tillgång till utbildning (i synnerhet åtgärder mot segregering och för en inkluderande utbildning på alla nivåer) genomförs.

Mål 5: Öka reell lika tillgång till hållbar sysselsättning av god kvalitet

Huvudindikator:	Majoritetsbefolkning
10) Andel personer i åldern 20–64 år som själva uppger att deras huvudsakliga verksamhet är "avlönat arbete" (hel- och deltidsarbete, tillfälliga jobb, egenföretagande eller visstidsarbete de senaste fyra veckorna)	Eurostat [lfsa_ergan] FN:s hållbarhetsmål 8.5
11) Andel unga personer i åldern 15–29 år* vars huvudsakliga verksamhet för närvarande är att de "varken arbetar eller studerar" (UVAS)	Eurostat [edat_lfse_20] FN:s hållbarhetsmål 8.6.1
12) Sysselsättningsgap mellan kvinnor och män: Skillnad mellan andelen kvinnor respektive män i åldern 20–64 år som har avlönat arbete	Eurostat [lfsa_ergan] FN:s hållbarhetsmål 8.5
Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som under de senaste 12 månaderna anser sig ha blivit diskriminerade i sitt arbete	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats när de sökt arbete	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Ytterligare indikatorer för sysselsättning av god kvalitet som ska tas fram: Fasta anställningar, kvalificerat arbete, andel personer som arbetar inom den offentliga sektorn, fattigdom bland förvärvsarbetande och yrkesutbildning	

Processindikatorer för mål 5: Öka den faktiska andelen romer med hållbar avlönad sysselsättning av god kvalitet	
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur	
• Mekanismer för att främja sysselsättning av god kvalitet för romer finns och tilldelas nödvändiga ekonomiska resurser. • Romska organisationer deltar som observatörer i fackförbund och trepartskommissioner. • Det finns mentorskaps- och karriärutvecklingsprogram för att främja anställning av romer med akademisk utbildning inom offentlig förvaltning. • Det finns mekanismer för att främja anställning av romer på heltid på arbetsförmedlingar eller andra grenar av offentlig förvaltning som arbetar med att främja tillträde till arbetsmarknaden. • I kommuner med en stor andel romska invånare är rollen som romsk arbets- och ungdomsmedlare en officiell tjänst i förvaltningsstrukturen. • Det finns program som hjälper romer att starta nya småföretag och sätta företagsinitiativ.	
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser	
• Det finns riktade åtgärder för att främja romskt entreprenörskap och egenföretagande, särskilt bland ungdomar. • Det finns riktade åtgärder för att främja formalisering av befintlig informell sysselsättning. • Det finns riktade åtgärder för att främja anställning av romer inom offentlig förvaltning. • Offentliga sysselsättningsprogram inriktade på platser med en stor andel romska invånare har uttryckliga exitstrategier som omfattar kompetensutveckling och kvalifikationskomponenter. • Program för arbetslivserfarenhet, praktikplatser, lärlingskap och karriärutveckling som är inriktade på romska ungdomar genomförs och får anslag. • Program som stöder inkluderande arbetsgivare och uppmuntrar lika möjligheter i arbetslivet genomförs. • Informationskampanjer och riktad utbildning om hur diskriminering och antiziganism kan bekämpas på arbetsmarknaden anordnas för arbetsförmedlingar, fackförbund och arbetsgivare. • Program för mikrolån till småföretag som uttryckligen är inriktade på romska samhällen finns och genomförs.	
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet	
• Det finns åtgärder för att säkerställa att romer är delaktiga i utformningen av insatser på sysselsättningsområdet. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att öka andelen romer med avlönad sysselsättning av god kvalitet genomförs. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av genomförda åtgärder. • Offentliga institutioner och förvaltningar (på central och lokal nivå) väger in synpunkter från det romska civilsamhället och i synnerhet romska företagare och framgångsrika romska yrkesutövare i sina beslutsprocesser på sysselsättningsområdet.	

* Aktuella data baserade på FRA:s enkäter omfattar bara åldersgruppen 16–29 år

Mål 6: Förbättra romers hälsa och deras reella lika tillgång till hälso- och sjukvård av god kvalitet

Huvudindikator:	Majoritetsbefolkning
13) Skillnad i förväntad livslängd vid födseln (majoritetsbefolkning jämfört med romer)	Human Mortality Database / Eurostat [demo_mlexpec]
14) Andel personer med begränsad tillgång till hälso- och sjukvård samt sociala tjänster SKA VIDAREUTVECKLAS	Ej tillämpligt/eventuellt FRS

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som skattar sin allmänna hälsa som ”mycket god” eller ”god”	Eurostat [hlth_silc_01]
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som har sjukförsäkring	OECD [ECHI 76]
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som i sina kontakter med hälso- och sjukvården under de senaste 12 månaderna anser sig ha diskriminerats på grund av att de är romer	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Ska vidareutvecklas: Andel romska kvinnor som födde sitt första barn före 20 års ålder Icke tillgodosedda medicinska behov	Eurostat [demo_fordager] FN:s hållbarhetsmål 3.7 Eurostat [SDG_03_60]

Processindikatorer för mål 6: Förbättra romers hälsa och deras reella tillgång till hälso- och sjukvård av god kvalitet
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Systemet med hälsomedling är institutionaliserat och integrerat i hälso- och sjukvårdsförvaltningens relevanta strukturer. • Det finns ett system för att uppmuntra och stödja möjligheterna till karriärutveckling för hälsomedlare som vill skaffa sig en vårdutbildning. • Det finns ett system för att tillhandahålla förebyggande hälso- och sjukvård till romer i getton och segregerade/avlägsna bosättningar. • Regionala hälsoinspektioner har de (ekonomiska och mänskliga) resurser som krävs för att säkerställa att nationella vaccinations- och immuniseringsprogram för barn och äldre, samt preventiva vårdinsatser som blodprov och cancerscreening även når ut till romska samhällen.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns hälsouppplysningsprogram som är anpassade till romers specifika hälsoproblem (t.ex. en hälsosam livsstil och kosthållning). • Förebyggande hälsoprogram som når ut till riskgrupper, däribland romer, finns och genomförs. • Kunskapshöjande kampanjer om vaccinationers betydelse organiseras. • Vaccination av barn och äldre (influensa) är ekonomiskt överkomlig och genomförs. • Regelbundna preventiva hälsokontroller av barn genomförs kostnadsfritt och riskgrupper följs upp. • Det finns mödravårdsprogram för utsatta kvinnor och regelbunden mödravård erbjuds. • Det finns program för hälsokontroller av mödrar och barn i åldern 0–3 år som är särskilt inriktade på utsatta grupper. • Anställda inom hälso- och sjukvård får riktad utbildning om hur man förhindrar diskriminering och antiziganism. • Det finns hälsouppplysningskampanjer som riktar sig till romska samhällen.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Det finns bestämmelser för att säkerställa romers delaktighet i utformningen av politiska åtgärder på hälsoområdet. • Särskilda åtgärder för att hantera utmaningar på hälsoområdet håller på att tas fram i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att förbättra romers tillgång till hälso- och sjukvård genomförs. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av åtgärder som

genomförs på hälsoområdet.

- Offentliga institutioner och förvaltningar (på central och lokal nivå) väger in synpunkter från det romska civilsamhället och i synnerhet nätverken av romska hälsomedlare i sina beslutsprocesser på hälsoområdet.

Mål 7: Öka romers reella lika tillgång till adekvat och desegregerat boende och grundläggande tjänster⁹

Huvudindikator:	Majoritetsbefolkning
15) Andel personer som bor i bostäder med allvarliga brister (lägenheter som är för mörka, har läckande tak/fuktiga väggar eller golv, som saknar bad/dusch eller toalett inomhus)	Eurostat [tessi 291]
16) Andel personer som lever i hushåll där antalet rum uppfyller Eurostats definition av trångboddhet	Eurostat [ilc_lvho05a / SDG_11_10] FN:s hållbarhetsmål 1 och 11
17) Andel personer som lever i hushåll utan rinnande vatten inomhus (bara vissa länder)	Eurostat [ilc_mdho05] FN:s hållbarhetsmål 6.1.1
Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel personer som lever i hushåll utan toalett, dusch eller badrum inomhus	Eurostat [ilc_mdho05 / SDG_06_10] FN:s hållbarhetsmål 6
Andel personer som lever i bostäder med läckande tak, fuktiga väggar, golv eller grundläggning, eller mögel i fönsterramar eller golv	Eurostat [SDG_01_60] FN:s hållbarhetsmål 1
Andel personer i hushåll som under de senaste 12 månaderna någon gång tvingats lämna bostaden eller boplaten	Ej tillämpligt
Andel personer i åldern 16 år och uppåt som under de senaste 5 åren anser sig ha diskriminerats på grund av att de är romer när de sökt en bostad	Ej tillämpligt/eventuellt FRS
Att utveckla ytterligare: Boendesegregation. Indikator(er) som tar hänsyn till de geografiska aspekterna av romers situation. Tillgång till grundläggande tjänster och infrastruktur på området (hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, skolor, barnomsorg etc.) som beror på avstånd, kostnader, öppettider eller brist på service. Andel personer som bor i olagliga bostäder eller svartbyggen.	Ej tillämpligt Ej tillämpligt

Processindikatorer för mål 7: Förbättra romers reella tillgång till adekvat och desegregerat boende och grundläggande tjänster
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Åtgärder för att bekämpa boendesegregation ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer eller relaterade styrdokument. • Det finns tydliga riktlinjer för avhysningar som också följs för att förhindra olagliga avhysningar. • Det finns tydliga riktlinjer för avhysningar som också följs för att skydda hushåll med barn.

⁹ T.ex. rinnande vatten, tillfredsställande sanitet, insamling och hantering av avfall, el, gas, tillgång till transporter, finansiella tjänster och digital kommunikation (i linje med princip 20 i den europeiska pelaren för sociala rättigheter).

• Kryphål i bostadslagstiftningen som förhindrar legalisering av svartbyggen i romska bosättningar har täppts till. • Stödberättigande- och bedömningskriterier för EU-finansierade projekt som förbättrar infrastrukturen på platser med en stor andel romska invånare ger särskilda poäng till företag som anställer eller drivs av romer. • Det finns en politik som uppmuntrar och stöder lokala självhjälpsinitiativ när det gäller boende. • Det görs regelbundna bedömningar av behovet av boplatser och uppehållsplatser för husvagnar. • Det finns mekanismer för att säkerställa romers rätt till rent vatten och sanitet.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns uttryckliga garantier och kriterier i nationella strategiska ramar för romer för att säkerställa att allmänna bostadsförmedlingar och bostadsprogram är inkluderande. • Det finns riktade åtgärder för att ge stöd till socialt eftersatta områden i syfte att minska segregering. • Det finns riktade åtgärder med garanterad finansiering för att förbättra offentlig infrastruktur för utsatta bosättningar när det gäller vägar, vatten, sanitet, tillgång till offentliga tjänster och avloppsanläggningar. • Det finns ett ”Bostad först”-program. • Personal på bostadsförmedlingar och kommunkontor får riktad utbildning om hur man bekämpar diskriminering och antiziganism på bostadsområdet. • Utsatta bosättningar och läger kartläggs och övervakas regelbundet. • Övervakning av bostadsaspekter (antal lokala bostadsenheter som behöver bedömas) genomförs regelbundet.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Det finns åtgärder för att säkerställa att romer är delaktiga i utformningen av insatser på bostadsområdet. • Särskilda åtgärder för att hantera utmaningar på bostadsområdet håller på att tas fram i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer. • Insatser på bostadsområdet som är inriktade på romer (särskilt för att minska segregering) håller på att tas fram och genomföras med deltagande av romska lokala organisationer. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att förbättra bostadssituationen och i synnerhet minska segregeringen genomförs. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av genomförda åtgärder på bostadsområdet, särskilt åtgärder för att minska segregering. • Offentliga institutioner och förvaltningar (på central och lokal nivå) väger in synpunkter från det romska civilsamhället och i synnerhet nätverken av romska hälso- och utbildningsmedlare i sina beslutsprocesser på sysselsättningsområdet.

Mål 7-a: Bekämpa miljöfattigdom och främja miljö rättvisa

Outputindikatorer Sekundära (valfria)	
Indikator	Majoritetsbefolkning
Andel romer som lever i hushåll där följande anges som bostadsproblem: Föroreningar, smuts och andra miljöproblem i närområdet så som rök, damm, obehaglig lukt eller förorenat vatten	Eurostat [ilc_mddw02]
Outputindikatorer: Sekundära (valfria): Inga indikatorer har ännu utvecklats på detta område. Indikatorer kan till exempel tas fram avseende följande: Exponering för miljömässiga livsvillkor som är farliga och förknippade med hälsorisker: • Boende i områden som riskerar att drabbas av naturkatastrofer (per typ av katastrof:	

översvämmande floder, skyfall, jordskred etc.). • Boende i miljöfarliga områden (per typ: avfallsdeponier eller soptippar, nedlagda industriområden, gruvor etc.). • Exponering för riskfaktorer (per typ: boende i förorenade områden, beroende av orenat och förorenat vatten, exponering för giftiga utsläpp, elektromagnetisk strålning etc.). • Arbete i farliga yrken, inklusive arbete på ouppodlad mark, i containrar etc. och utan tillräckligt skydd. • Boende i områden som saknar infrastruktur, t.ex. säkert dricksvatten, rening av avloppsvatten, asfalterade vägar, sophämtning etc. • Andel hushåll som är beroende av att bränna fast avfall för att värma upp sina bostäder.
--

Processindikatorer för mål 7-a: Bekämpa miljöfattigdom och främja miljö rättvisa
Indikator – Dimension A – Institutionell struktur
• Åtgärder för att bekämpa miljöfattigdom och främja miljö rättvisa ingår uttryckligen i nationella strategiska ramar för romer eller relaterade styrdokument. • Riktlinjer säkerställer att romer som bor i miljöfarliga områden får förtur till subventionerade boenden. • Kraven för säkra bostäder och för att förhindra en farlig bostadsmiljö tillämpas strikt. • Miljöbedömningar görs av nya byggplatser och boplatser. • Det finns effektiva mekanismer för att kontrollera att miljörelevanta bestämmelser i arbetslagstiftningen följs.
Indikator – Dimension B – Särskilda åtgärder och insatser
• Det finns riktade åtgärder med säker finansiering för att omplacera romska familjer som bor i miljöfarliga områden. • Konsekvensbedömningar görs av bostadspolitik och bostadsbestämmelser som tar hänsyn till miljöfaktorer. • Miljökonsekvenserna av politik och miljörisker för romer behandlas i nationella strategiska ramar för romer.
Indikator – Dimension C – Beslutsprocessers kvalitet
• Särskilda åtgärder för att hantera miljöproblem i de områden där romer är bosatta (särskilt i segregerade romska samhällen) håller på att tas fram i samarbete med romska civilsamhällesorganisationer och romska invånare på de berörda platserna. • Insatser för en säker och hållbar miljö som är inriktade på romer (särskilt segregerade romska samhällen) håller på att tas fram och genomförs tillsammans med romska lokala organisationer. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningskommittéerna för de operativa program under EU-fonderna genom vilka de specifika åtgärderna för att förbättra miljösituationen i områden där romer är bosatta (i synnerhet marginaliserade romska grupper) genomförs. • Romska civilsamhällesorganisationer deltar i övervakningen av resultaten av de åtgärder som genomförs för att förbättra miljösituationen i områden där romer är bosatta (särskilt segregerade romska samhällen). • Offentliga institutioner och förvaltningar (på central och lokal nivå) väger in synpunkter från det romska civilsamhället och i synnerhet romska hälsomedlare i sina beslutsprocesser på hälsoområdet.